№ 24 ԿԻՐԱԿԻ, 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ 1919 ՏԱՐԻ ԿԻՐԱԿԻ, 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ № 24

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը: Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ: Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման: Ընդունուած յօդուածները, որոնք տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի:

ԳԻՆՆ Է 70 ԿՈՊԷԿ

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամէն լեզուով տողատեղին առաջին երեսում 75 կոպ., իսկ վերջին երեսում՝ 50 կոպ. Բժիշկների և աշխատանք փնտրողների համար որոշ զեղչ: Մահագդի համար 15 ռուբլի: Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 2-ը:

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1919 թ.

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 1-ԻՑ ՆՈՐ, ՄԵԾԱՑՐԱԾ ԴԻՐՔՈՎ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է.

1 ամիսը . . . . 10 ռուբ.
3 » . . . . 25 »
Հատավաճառ . . . . 70 կոպ:

Հասցէն՝ Тифлисъ, Головинскій пр. № 25.

Գրասենեակը բաց է ամէն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից: Телефонъ 10—99.

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏԻԿ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի, փետրուարի 3-ին

Կը ներկայացուի ՑՈՒԼԴԻ

ՅԻՄԱՐԸ

Կոմեդիա 4 արար.

Մասնակցում է ամբողջ խումբը. Թատրոնը տաքացնւում է.

Սկիզբը ժամը ճիշտ 7-ին: ◆ Զինուորական տուրքը վերացրուած լինելով, պակասեցրած է տեղերի գները: ◆ Բեմիսսէորական խորհուրդ: ◆ Հայ դրամատիկ դերասանների միութ. խորհուրդ:

Պատրաստւում է ներկայացնելու «ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ»—Վրթ. Փափազեանի, «ԿԱՅԾԸ»—Լ. Շանթի և «ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՅՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ».—Դ. Դեմիրճեանի:

Երկուշաբթի, փետրուարի 10-ին «ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԻ ՕՐԸ».

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, փետրուարի 2-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին, տեղի կունենայ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՖՐԱԿՑԻԱՅԻ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

ՕՐԱԿԱՐԳ

1) Ներկայացուցիչների հաստատումը.
2) Զեկուցումներ՝ Միք. Իւ. Պապաջանեանի և Սամ. Յով. Յարութիւնեանի.
3) Կուսակցութեան ծրագրի բացատրութիւն՝ Իս. Թ. Ամիրեանի:

Բոլոր անդամների և համակրողների ներկայութիւնն անհրաժեշտ է:

1—1 Գրեզիդիում

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

այսու հրաւիրում է բոլոր վասպուրականցի հայրենակիցներին հերթական

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

փետրուարի 2-ին, կիրակի, ժամը 11-ին ս. Աստուածածին եկեղեցու ծխական դպրոցում (Վարանցովի արձանի մօտ:

Օրակարգի հարցերն են՝ 1) Վարչութեան միամեայ գործունէութեան հաշուետուութիւնը. 2) Նոր վարչութեան ընտրութիւն. 3) Մի նոր գործունէութեան ծրագրի մշակում. 4) Ընթացիկ հարցեր:

Վարչութեան նախագահ՝ Միսակ Խասիկեան

առ. 1—1

ԲԺԻՇԿ

ԳՐ. Յ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Ժընևի համալսարանի կլինիկաների և պրոֆես. Oltramare-ի վեներական հիւանդութիւնների մասնագիտական բաժանմունքի:

ՆԵՐՔԻՆ և ԿԱՆԱՆՑ հիւանդութիւն. մասնագէտ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ (ՍԻՖԻԼԻՍ, ներարկումն «606»-ի և «914»-ի), ՄԻԶԱՄԵՌԱԿԱՆ (ՀԻՆ և ՆՈՐ ՏՐԻՊԵՐ և նրա կոմպլեկսացիաները) և ԿԱՇՈՒԻ ցաւերի:

Ելեկտրաբուժական կաբինետ

Ընդունելութիւնն ամէն օր, առաւ. ժ. 10-ից 1-ը, երեկ. 4-ից 6-ը: Կիրակի օրերը միմիայն ժ. 12-ից 1-ը: Կիրոչնայա, № 11: 100—27

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Բեռլինի եւ Մոսկուայի համալսարանների կլինիկաների: Մասնագէտ ներքին հիւանդութիւնների—բռխալսի և սրտի. ընդունելութիւնը՝ իր ընտանեկան և լոյսի ու էլեկտրոբուժական կաբինետում: Հետազօտութիւնը և բուժշկութիւնը X ճառագայթներով: Ամէն օր, 9—1 և 5—8 ժամը երեկ. Բեհբուտովսկայա փ., № 23: Հեռ. 7—92: 100—47

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Յ. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ

(Նախկին Դավոս սանատորիայի ասիստենտ):

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների մասնագէտ, թոքերի և սրտի հիւանդ.: Ընդունելութիւնը ամէն օր երեկոյեան ժամը 5—7-ը: Սոլոլակ, Բոտիչեսկայա 3, հեռ. 16—69: ա. օ.) 100—67

ԴԱԴԱՐԵՑՐԷՔ ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ ԿՌԻՒԸ

Թէպէտ և ուշացած, բայց կարևոր ենք համարում պատճէնել մեր կուսակցութեան Երևանի թերթ՝ «Ժողովուրդ»-ի № 48-ի (1918 թ., դեկտեմբ. 25) հետևեալ առաջնորդողը, որը կարող է պարզել մեր դիրքը որոշ չափով և պատասխան համարուել Թիֆլիսի մի քանի թերթերի պնդումներին, թէ իբր «Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւնն էլ մասնակից է եղել հայ-վրացական տխուր միջնադէպին:

Հայ-վրացական յարաբերութիւնների պրոբլեմը, որ մինչև ներկայ օրերը համարւում էր ծանրակշիռ և դժուարին լուծելի խնդիրների շարքում, օրէցօր աւելի է բարդանում և եթէ կան մեր մէջ կարճամիտ քաղաքագէտներ և ինչ-ինչ հոսանքներ, որոնց կարծիքով այդ խնդիրը կարող է լուծուել երկուստեք առատութեամբ թափուող եղբայրական արեամբ, դրանք վատ քաղաքագէտներ են, միանգամայն զուրկ շրջանկատ և խելացի ղեկավարներին յատուկ տակտից ու խոհեմ գործելակերպից: Այն ինչ որ ներկայումս կատարւում է հայ-վրացական սահմանի վրայ խորապէս վիշտ և անդարմանելի ցաւ կարող է պատճառել ամէն մի հայ մարդու, ամէն մի քաղաքակիրթ կովկասցու, որի համար թանկ է բարի հարևանութեան խնդիրը Կովկասեան մանր ազգերի միջև, որի համար անհրաժեշտ է արիւն թափել և իրար խողխողել թէկուզ ազգային ոտնահարուած իրաւունքները պաշտպանելու համար:

Ձենք ժխտում, որ վրաց կառավարութիւնը և վրաց քաղաքական որոշ տեպի ղեկավար գործիչներ իրանց հայատեաց քաղաքականութեամբ և իրաւունքի ու արդարութեան ոտնահարութեամբ նախապատրաստեցին այն հրէշաւոր, եղբայրասպան կռիւը, որ այժմ տեղի է ունենում պատմական, հինաւուրց Սանահնի գեղեցիկ ձորերում և Լոռուայ բարձրաբերձ լեռների մէջ. չենք կարող ուրանալ, որ չնայած հայութեան և հայ երկրի ներկայացուցիչների առաջադրած պահանջներին, վրաց կառավարութեան շովինիստ և ագրեսիւ գործելակերպ ունեցող ղեկավարները կարծես ամէն ջանք գործ դրին այս եղբայրասպան կռուին առաջացնելու համար, բայց և շատ հեռու ենք հաւանութիւն տալու և խրախուսանքի խօսք ասելու մեր երկրի այսօրուան քաղաքականութիւնը վարող ղեկավարների հասցէին, որոնք վերջ ի վերջոյ ուրիշ ճանապարհ, ուրիշ հնարաւորութիւններ չկարողացան գտնել հայ վրացական վէճերն ու անհամաձայնութիւնները հարթելու, քան թնդանօթների որոտը, գնդացիրների կրակը և հրացանների համազարկը, քան անմիտ, եղբայրասպան պատերազմը:

Ժամանակը չէ այժմ խօսելու պատասխանատուութեան մասին այս եղբայրասպան պատերազմի, այս բառ ամենայնի անհանդուրժելի և դատապարտելի արիւնհեղութեան համար. անշուշտ մօտիկ ապագայում հաշիւ կը պահանջուի մեղաւոր ղեկավարներից՝ ովքեր էլ լինեն դրանք՝ կարճամիտ ու շովինիստ վրացիք, թէ անհեռատես ու տաք-գլուխ հայեր, այդ միևնոյն է: Սակայն երբ հրդեհը ծաւալուելով և ուժեղանալով սպառնում է լափել ամբողջ շէնքը, երբ եղբայրասպան փոքր կռիւը սպառնում է հրէշաւոր, լայնածաւալ պատերազմի փոխարկուել, մեր միակ հոգսը, մեր միակ մտածողութիւնը և ջանքը պէտք է լինի հանգցնել կրակը, հրդեհը, անմիջապէս դադարեցնել արիւնհեղութիւնը: Բաւական է միտքը պղտորող, անհուն ցաւ ու վիշտ պատճառող տեղեկութիւններ ու հեռագիրներ տալ ատանց այդ էլ տանջուած ու նահատակուած մի ժողովրդին ինչ-որ եղբայրասպան կռիւների, զոհերի և պատերազմական աւարի մասին. հերիք թափուեց եղբայրական արիւնը, դադարեցրէք յանցաւոր և անմիտ արիւնհեղութիւնը. ահա մեր կարծիքով այն պահանջը, որ պէտք է անի ներկայ րոպէին ամէն մի հայրենասէր և քաղաքակիրթ հայ մարդ:

Վերջ, վերջ տուէք անիմաստ արիւնհեղութեան, դադարեցէք միմեանց խողխողել:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴԻ ՎԻՃԱԿԸ

Պետրոգրադից հասած տեղեկութիւնները վկայում են այն մասին, թէ բոլշևիկները պատրաստւում են քաղաքը թողնել և տեղափոխել մնացած թանգարժէք իրերը և այլ բաները Մոսկուա: Կարծում են, որ Պետրոգրադի բախտը արդէն վճռուած է և նա պէտք է դաշնակիցների և ազատուած չափազործների, կողոպտիչ խմբակների զոհը դառնայ, որոնք արդէն քաղաքը բաժանել են թաղամասերի՝ կողոպտելու նպատակով:

ՌՈՒՍԱՑ ԽՆԴԻՐԸ

ԿԱՐՆՈՖՈՆ, յունուարի 22-ին.—«Դէյլի-Մէյլը» հաղորդում է. Լլոյդ-Ջօրջը և Վիլսոնը ենթադրում են, որ ռուսաց խնդիրը վճռելու համար անհրաժեշտ է ազգերի լիգայի նախօրօք կազմակերպումը:

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԻԵՒՈՒՄ

«Վիդրիժ» թերթը հաղորդում է, որ մինչև այժմ ուկրայնական կառավարութեան կողմից ձերբակալուել են մինիստրների խորհրդի նախկին նախագահ Գերբելը, արդարադատութեան նախկին մինիստր Ռէյնբոտը, զինուորական նախկին մինիստր Շուցկին, ներքին գործոց նախկին մինիստրի օգնական Վարուն Սեկրետը, երկրագործութեան նախկին մինիստրի օգնական Վ. Ե. Վըրունետը, հացագործի միութեան նախկին նախագահ Նեստեւումով, նահանգական նախկին վերակացու Չարտորիյսկին, նախկին քաղաքագլուխ Ծանուլով, քրէական դեպարտամենտի նախկին նախագահ և արդարադատութեան մինիստր պրոֆ. Մ. Պ. Չուբինսկին, պարենաւորման նախկին մինիստրի օգնական Գաւրիլով, զինուորական մինիստրի գրասենեակի նախկին պետ Կովալևսկին և բանտի նախկին պետ Սրակ չէւ:

ԹԵՄԻՐ-ԽԱՆ-ՇՈՒՐԱ

Պաշտօնական հեռագիր է ստացուած, որ Հանքային Ջրերը, Պեատիգորսկը, Կիսլովոդսկը, Եսսենտուկին և Ժելեզնովոդսկը գրաւուած է գեն. Դենիկինի զօրքերի կողմից: Կուբանսկա կայարանում վերցուած է երեք զրահապատ գնացք: Ալեքսանդրեան կայարանի մօտ կատաղի կռիւ է եղել: Դիւովին կարմիր բանակայինների ինչը գնդեր են ջարդուել: Մի քանի գնդերում մնացել են միայն 30-ական մարդ: Մնացածները փախել են: Թշնամու բանակում խիստ սով է: Մեր կողմը ուղղուած կարմիր-բանակայինները յունուարի 19-ի երեկոյեան ժամը 5 ին փախչում են անեբը և ճանապարհին կողոպտումներ անում:

Նրանց մէջ ուժեղ բծաւոր տիֆ կայ: Օրական մի քանի հարիւր մարդ է մեռնում:

ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

(Պաշտօնական)

Յունուարի 26-ին Գանձակում հանդիսաւոր կերպով բացուեց Ադրբէջանի զինուորական դատարանը:

Դատարանի նախագահ է գեներալ Դուբրովսկին:

ՀԻՆԴԵՆԲՈՒՐԳԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՊԱՇՏՊԱՆ

Պատասխանելով Դանցիգի քաղաքային վարչութեան խնդրին՝ պաշտպանել Արևելեան Պրուսիան, Հինդենբուրգը խոստացաւ անել այն բոլորը, որպէսզի Դանցիգը և նրանից ոգևորուող շրջանները չկտրուեն գերմանական կայսրութիւնից: Նա ասաց, որ ինքը վաղուց է քայլեր արել, այդ պրովինցիան պահպանելու համար:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

Ազգային զինուորական փոխառութեան գրութիւնը վերջացաւ յունուարի 18-ին. այդ թիւը հասել է միլիարդ ֆունտ ստերլինգի:

ԼԱԶԻՍՏԱՆՈՒՄ

Բաթումի թերթ «Իսլամ Գիւրջիստան»-ը (Մուսուլմանական Վրաստան) տալիս է հետևեալը. Լազերը շատ վրդովուած են այն տեղեկութիւնների վերաբերեալ, թէ Կ. Պոլսում կազմուել է յունական ազգային կոմիտէ, պատմական Պոնտական թագաւորութիւնը վերականգնելու համար: Լազիստանի երիտասարդութիւնը պատրաստութիւններ է տեսնում պաշտպանելու իր հայրենիքը և իր գոյութիւնը:

ԱՋԱՐԱՑԻՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Իսլամ Գիւրջիստան» թերթը հաղորդում է. Օրթա-Բաթումի և շրջակայքի բնակչութիւնը վերջին օրերս Թաղիրաղի նախագահութեամբ քննեց Բաթումի և նրա շրջակայքի ապագայ բախտը և վճռեց, որ Բաթումի սանջակը պէտք է յանձնուի անգլիական հրամանատարութեանը: Այդ մասին կազմուած է մի յայտագիր, ստորագրուած և ներկայացուած է անգլիական հրամանատարութեանը, որը պատասխանել է, որ այդ և դրա նման յայտագրերը ի նկատի են առնուած, և մօտակայ ժամանակներս անգլիական հրամանատարութիւնը կը քննի այդ խնդիրը:

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԻ ՀԵՌԱՆԱԼԸ

ՍԵՒԱՍՏՈՊՈԼ. — Ադրեսութիւնների շրջանի բաժանման և ուկրայնական ու Ղրիմի ծովափնեայ շրջանները ֆրանսիացիներին անցնելու հետևանքով, անգլիական հրամանատարութեան ամբողջ կեդրոնը թողեց Սեւաստոպոլը «Սուպերբ» դրեդնօուտով: Գնալուց առաջ բաժանման գրոյցի մէջ հաղորդակցութեան մինիստր Մ. Վինավերովի հետ, ադմիրալը յայտարարեց՝ «կը տեսնենք Պետրոգրադում»:

ՍԱՄԱՐԱՅԻ ԵՒ ԿԱԶԱՆԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Պետրոգրադից Ռոստով եկող երկաթուղու ծառայողները հաղորդում են, թէ իրենց դուրս գալու օրը, դեկտ. 20-ին, հեռագրով, Պետրոգրադում տեղեկութիւն ստացուեց, որ ադ-

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ Թիֆլիս, 2 փետրուարի

ԱՆՈՐՈՇՈՒԹԵԱՆԸ ՎԵՐՋ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ

Հայ ժողովրդ՝ քաղաքական դժուարին և անբարեյաջող կացութեան ներկայիս գլխաւոր պատճառներից մէկն էլ բացի մերձակայ հարևանների անբարեացակամ և անարդար վերաբերմունքը դէպի նա, եղել է այն, որ հայութիւնը, որպէս մի ազգային ամբողջութիւն, որպէս մի ստուար մասսայ՝ վաղուց արդէն գոյութիւն չունի։

Ցիր ու ցան եղած աշխարհիս զանազան մասերում, կտրուած մայր երկրից և մատնուած օտարների այս կամ այն ազդեցութեանն ու ճնշմանը, վաղուց է որ նա չի կարողանում գործել և զարգանալ այնպէս, ինչպէս ցանկալի էր և ինչպէս թելադրում էին ազգային առողջ քաղաքականութեան ամենատարրական պահանջները։ Այդ է եղել պատճառը, որ մինչև այսօր էլ հայութիւնը չէ կարողացել համաշխարհային վերին աստիճանի կարևոր նշանակութիւն ունեցող այս խառնաշփոթ ու ոլորումներից կազմուած անցուդարձի մէջ որոշել և գտնել իր հաստատուն և անշեղ գիծը, միշտ մատնուած լինելով պատահական հանգամանքների տարբեր ու փոփոխակի ազդեցութեանը։

Այս դժբաղդութիւնը թերևս այնքան էլ նկատելի և կործանարար չլինէր հայ ժողովրդի համար, եթէ նրա բաղդը անօրինող և նրա կեանքը ղեկավարելու մենաշնորհը իր ձեռքն առած կուսակցութիւնը կարողանար գէթ ինքը գտնել հայ ժողովրդի համար այն modus vivendi-ն, որը հնարաւորութիւն տար նրան թէ կարգաւորել իր յարաբերութիւնները հարևանների հետ և թէ որոշել նրա քաղաքական դիրքն ու գիծը հանդէպ քաղաքակիրթ Եւրոպայի և յետամնաց Ասիայի։

Ընդհակառակը «ղեկավարների» ծայրն աստիճանի հասցրած անորոշ և աննորմալ քաղաքականութիւնը և նրանց անդադար «որոնումներն ու վարանումները» զանազան տեղերում ամեն պարագայում և ամեն հանգամանքներում, կարծես, գալիս էին էլ աւելի վատթարացնելու հայ ժողովրդի առանց այն էլ ծանր ու անբնական վիճակն ու դրութիւնը։

Դաշնակցութիւն կուսակցութեան այդ «քաղաքականութիւնը» բացատրւում էր գուցէ նրանով, որ այդ կուսակցութիւնը իր յոյսը դնում է կողմնակի մի ոյժի վրայ, որ կախուած էր այդ ոյժի քաղաքական նշանակութեան փոփոխութիւնից։ Բայց ներկայ բոպէն պարզ ապացոյց է այն իրողութեան, որ մինչև այսօր էլ, երբ այդ ոյժն արդէն այստեղ է, Դաշնակցութիւնը, որպէս հայ ժողովրդի կենսական շահերը պաշտպանող մի կազմակերպութիւն, չի կարողացել ցոյց տալ իր պարզ և որոշ դէմքը և Անդրկովկասի զանազան մասերում ցոյց է տալիս զանազան դէմքեր և վարում է տարբեր, շատ անգամ իրար միանգամայն հակասող քաղաքականութիւններ։

Եւ եթէ հարցը մնար և սահմանափակուէր միայն և միմիայն Դաշնակցութիւն կուսակցութեան շրջանակով, նրա այդ «բազմակողմանիութիւնը» մեզ մտահոգութիւն չէր պատճառի։

Բայց ցաւն այն է, որ Անդրկովկասի շատ տեղերում մինչև այսօր էլ իշխում են այդ կուսակցութեան ստեղծած տրամադրութիւնները հայ տարաբաղդ իրականութեան մէջ և ընթացք են տալիս նրա քաղաքական ուղղութեանը. և այդ հանգամանքն է, որ կարող է ձևականօրէն արդարացնել շատերին այն պնդումները, թէ Դաշնակցութեան բոլոր սխալներն ու քաղաքական խաղերը հետևանք են բովանդակ հայ ժողովրդի ինչ-ինչ յետին մտքերին, և կամ նրա նենգամիտ դիտաւորութիւններին իր մերձակայ հարևանների վերաբերմամբ։

Այս դրութիւնը շարունակուել այլ ևս չի կարող։

Այսօր, երբ ամենաառաջին հերթին հայ ժողովրդի առաջ դրուած է անկախ և Մեծ Հայաստանի գաղափարի իրագործման և կիրառման հարցը, երբ մենք, հայերս, պիտի որոշ յարաբերութիւնների մէջ մտնենք մեր հեռաւոր և մօտիկ հարևանների և բարեկամների հետ՝ մենք պիտի պարզենք մեր դէմքը, պիտի որոշենք մեր հաստատուն և անսայթաք քաղաքական ուղին և գիծը, պիտի անվրդով ձայնով ասենք. արդեօք ինչ է մեր ցանկութիւնը և ինչպէս ենք վերաբերւում ոչ միայն տարբեր ժամանակ Բաքւում, Թիֆլիսում և կամ Երևանում ներկայ քաղաքական դրութեան և արտաքին ոյժերի դասաւորումին, այլ և ամեն տեղ միաժամանակ։

Անորոշութեանը վերջ պիտի տրուի

Հասել է ժամը, որ մենք վերջապէս ունենանք մի ազգային, և մի քաղաքական հաստատուն ճակատ։

միրալ Կոլչակի զօրքերը գրաւել են Կազանը։

Սամարան գրաւուած է ուրալցի կողմերից։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂ

«Своб. Рѣчь»-ը Սևաստոպոլից հաղորդում է, թէ ռուսական նաւատորմիղի մի մասը Սևաստոպոլից տեղափոխուած է Կ. Պոլիս։

ԿԱՄԱՒՈՐ ԶՕՐՔԻ ՇՏԱԲԸ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐՈՒՄ

Գլխաւոր հրամանատար գեն. Դենիկինը երէկ մեկնեց դէպի Հանքային Ջրերի կայանը, ուր այս օրերս տեղափոխուելու է Կամաւոր զօրքի շտաբը։

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶՕՐՔԵՐԸ ՇԱՐԺՒՈՒՄ ԵՆ ԴԷՊԻ ՈՒԿՐԱՅՆԱ

Բեսսարաբիայի միջով դէպի Ուկրայնա են շարժւում Դաշնակիցների մեծաքանակ զօրքերը։

ԲՈՐԻՍ ՍԱՒԵՆԿՈՎԻ ՄԻՍՍԻԱՆ

Բ. Սավենկովը Պարիզ հասնելով «Պտի Պարիզիէն» թերթի խմբագրին մի քանի յայտարարութիւն տուեց։ Նրա պաշտօնական միսիան է խնդրել Օմսկի կառավարութեան կողմից Դաշնակիցների միջամտութիւնը։ «Ռուսիան, յայտնեց նա, դա միջազգային խնդիր է։ Բոլշևիզմի խարոյկը պէտք է հանգցնել ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան և հանգստութեան համար։

Բոլորի խնդիրը պէտք է լինի՝ կարգ ու կանոն մտցնել այդ ահագին երկրում և օգնել կատարելու իր պարտականութիւնները։ Այդ միջազգային խնդիր է՝ թէ տնտեսական և թէ նիւթական կողմից։

ՆՈՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիսում ստացուած բայց դեռ չստուգուած տեղեկութեան համաձայն, կազմուել է նոր պետական միութիւն.—«Հարաւային Անդրկովկասեան Հանրապետութիւն» անուան տակ, որի մէջ մտնում են Բաթումի, Արդահանի և Կարսի շրջանները։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՈՂՈՔԸ

Ադրբէջանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը ստացել է հետևեալ հեռագիրը.

«Ստացուած ժամանակ տեղեկութիւններից երևում է, որ Ադրբէջանի նախարարութեան խորհուրդը որոշել հիմնել գեներալ նահանգապետութիւն Զանգեզուրի և Շուշուայ գաւառների շրջաններում։ Իմ կառավարութեան յանձնարարութեամբ բողոքում եմ վերոյիշեալ կարգադրութեան դէմ, որպէս խախտումն Հայաստանի տերրիտորիայի իրաւունքների։ Հայաստանի կառավարութեան արտաքին գործերի նախարար Տիգրանեան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՎՐԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱԿ. ԳՈՐԾ.)

Վրաստանի պարլամենտի զբաղմունքները դադարած

Վրաստանի պարլամենտի նիստը բացւում է յունուարի 31-ին ցերեկ. ժամը 2 և 20 րոպէին նախագահութեամբ Ե. Ս. Տակայշվիլիի։ Նախագահը զեկուցանում է Թիֆլիս ժամանած Հայաստանի կառավարութեան նախագահի ողջոյնի մասին վրաց պարլամենտին։ Այնուհետև նախագահը ճառ է արտասանում, թէ համաձայն պրեզիդիումի որոշման և սահմանադիր ժողովի ընտրութեան, պարլամենտի նիստերը այսօրուանից դադարում են։ Պարլամենտը ընդունում է հետևեալ որոշումը.—1) Դադարեցնել պարլամենտի գործունէութիւնը 31-ից յունուարի, 2) Համարել պարլամենտը արձակուած սահմանադիր ժողովի կանչելու օրից, որպիսին հրաւիրում է պարլամենտի կենտրոնական ընտրողական յանձնաժողովը։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Գեն. Ֆոն-Վինտերֆելդը հրաժարւում է խաղաղութեան յանձնաժողովի կազմից։

Գեներալ Ֆոն-Վինտերֆելդը հեռագրով դիմեց ստատս-սեկրետար Էրցբերգերին, որի մէջ նա հաղորդում է թէ անդառնալի որոշել է թողնել խաղաղութեան յանձնաժողովի կազմի անդամութիւնը։ Այն եղանակը ինչ ձևով հակառակորդը բացատրում է զինադադարը, հնարաւորութիւն չի տալիս այլևս աշխատելու։ Վինտերֆելդը մատնանշում է, թէ նա Էրցբերգերի կողմից գտել է լիովին պաշտպանութիւն՝ և համակրանք և թէ իր յանձնաժողովից դուրս գալը բացատրում է միմիայն հակառակորդի վարմունքից։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Եւրոպական պետութիւնների պատերազմական ծախսերը

Յայտնի անգլիական ֆինանսիստ սէր Էդուարդ Գոլդէնը երէկ խօսեց պատերազմող գլխաւոր կողմերի ֆինանսական հետևանքների մասին։ Նրա ներկայացրած հաշուից երևում է, որ Անգլիայի ազգային պարտքը պատերազմի սկզբից աճել է մինչև 7 միլիարդ 40 միլիոն և թէ զօրացրումի և միւս ծախսերի համար կրկին հարկաւոր կը լինի 8 միլիարդ։ Միւս կողմից այդ ընդհանուր գումարից մենք պէտք է հանենք մեր դաշնակիցներից ստացուող սուման և գանձարանի կանցլերի մօտ գտնուած պարտապաններից ստացուող գումարները, որպիսիները ստանալուց յետոյ, ըստ հաշուի սէր Էդուարդի՝ պարտքի գումարը հասնում է 6 միլիարդ 50 միլիոնի։ Գերմանիայի դրութիւնը աւելի վատ է, ոչ թէ նրա համար, որ նրա ծախսերը շատ են, այլ նրա համար, որ չունի միջոց վճարելու (?) . . . .

(եղծուած) և դրա համար սէր Էդուարդը համարում է, որ Գերմանիայի ազգային պարտքը, որ մինչև պատերազմը հասնում էր 240 միլիոնի, զօրացրումի ծախսերից յետոյ կը հասնի 8 միլիարդի։ Ինչ վերաբերում է Ամերիկային, որը աւելի ուշ գործի մէջ մտաւ և որի ծախսերը հասնում են մօտ 2 միլիարդ ֆունտի, ըստ սէր Էդուարդի կարծիքի, ազգային պարտքը կը հասնի 2 միլիարդ 600 միլիոնի։ Փոփոխութիւնները, որոնք տեղի կունենան Բրիտանիայի, Գերմանիայի և Միացեալ Նահանգների ազգային պարտքերի մէջ, հետևեալ թուերը ցոյց կը տան—Բրիտանիան մինչև պատերազմը 650 միլիոն ֆունտ ստերլինգ, պատեր. յետոյ 6 միլիարդ 400 միլիոն ֆ. ստեր.։ Գերմանիան մինչև պատեր. 240 միլիոն, պատերազմից յետոյ 8 միլիարդ 300 միլիոն, Ամերիկան մինչև պատեր. 204 միլիոն, պատեր. յետոյ 2 միլիարդ 600 միլիոն ֆունտ ստերլինգ։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Երեկուից նոր ստացուեց «Ժողովուրդ» թերթի №№-ը. վաճառւում են «Ժողովրդի Ձայնի» խմբագրատանը։

◆ **Հայաստան մեկնելու անցաթղթերի մասին.**—Անգլիայի միսիայի տուած տեղեկութիւնների համաձայն, Կոբեր կայարանից (Սանահինի մօտ) այն կողմ մեկնելու համար Թիֆլիսի նահանգական կոմիսարից պէտք է ստանալ թոյլտուութիւն, որի հիման վրայ անգլիական միսիան կը տայ անցաթուղթ (пропускъ)։ Անգլիական միսիան տեղաւորուած է Ելիզաւետինսկայա փող., երկաթուղային վարչութեան դիմաց։

◆ **Թիֆլիս եկաւ.**—Թիֆլիս եկաւ լեռնականների միութեան կառավարութեան դիւանագիտական ներկայացուցիչ Ալիխան Կանտեմիրովը։ Այս օրերս Թիֆլիս է գալու նաև նոյն հանրապետութեան ֆինանսների մինիստր Բաշչագիևը։

◆ **Դոնի կառավարութեան ներկայացուցիչը Թիֆլիսում.**—Ներկայումս Թիֆլիսում է գտնւում Դոնի կառավարութեան ներկայացուցիչը, որը վրաց կառավարութեան հետ բանակցութիւն է վարում առևտրական պայմանագիր կնքելու մասին։

◆ **Հացի գինը Թիֆլիսում.** Վերջին օրերս Թիֆլիսում հետզհետէ հացի գինը ընկնում է. շուկայում երևացել է ոչ բոլորովին սպիտակ, բայց լաւ թխուած ու համեղ հաց, որի փունտը ծախւում է 3 ռ. 75 կոպ., մինչդեռ նման հացը շատ տեղերում ծախւում 4 ռ. 50 կ.–5 ռուբլի։

◆ **Բժիշկների հաշուառումը.** Վրաստանի ներքին գործերի մինիստր Ն. Ռամիշվիլու № 4 հրամանով Վրաստանի հանրապետութեան բոլոր բժիշկները պէտք է ցուցակագրուեն մինչև փետրուարի 15-ը նահանգական քաղաքներում ապրող բժիշկները, իսկ մինչև 25-ը գաւառական քաղաքներում։ Հրամանի համաձայն, բոլոր դեղատները պարտաւոր են տեղեկութիւն տալ իրենց ստացած դեղատոմսերի տակ ստորագրող բժիշկների մասին։

◆ **Մաքս չվճարողների ուշադրութեան.**—Մաքսային տուրք չվճարելու պատճառով Ադրբէջանի և Վրաստանի սահմանային Փոյլի կայարանում Ադրբէջանի կառավարութեան կարգադրութեամբ արգելուել են մեծ քանակութեամբ Վրաստան ներմուծուող մթերքներ, առանձնապէս նաւթեղէն։ Այս առթիւ Ադրբէջանի երկաթուղային վարչութիւնը կարգադրել է, որ եթէ ապրանքների տէրերը պահանջուածը չվճարեն, եօթ օրից յետոյ նրանց ապրանքները վաճառքի կը հանուեն աճուրդով։

◆ **Քաղաքային ընտրութիւն. Թիֆլիսում.**—Այսօր կայանալու է Թիֆլիսի քաղաքային իրաւասուների ընտրութիւնները։ Այս առթիւ մեր ընթերցողները և կուսակցութեան անդամները պէտք է յիշեն Հայ ժողովրդ. կուսակցութեան կենտրոնական կոմիտէի որոշումը, որ մի քանի օր առաջ տպուեց մեր թերթում և ընտրութիւններին չմասնակցեն։

◆ **Սանիտարական ճակատութիւն.** Միլիցիոնապետը հրահանգել է միլիցիային որ խստիւ հետևեն քաղաքի սանիտարական դրութեան վրայ, այլապէս նրանք կը հեռացուեն իրենց պաշտօններից։

◆ **Գեն. Ղորղանեանը Թիֆլիսում.**—Երէկուից Թիֆլիս եկաւ գեն. Ղորղանեանը, որ մեկնելու է Պարիզ՝ Հայաստանի խաղաղար պատուիրակութեանը միանալու համար։

◆ **Վրաստանի անկախութեան դէմ ագիտացիա մղելու համար.**—Թիֆլիսի ընդհանուր-նահանգապետը Գ. Ցակոբեանին և Հ. Աւետիսեանին մեղաւոր ճանաչելով Վրաստանի հանրապետութեան դէմ ագիտացիա մղելու մէջ 3-ական ամիս բանտարկութեան է ենթարկել, որից յետոյ նրանք արտաքսուելու են Վրաստանի սահմաններից, իսկ Էր. Դիլբրեն նրանց պատսպարելու համար ենթարկուել

ԲԵՄ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ

Թատերա-երաժշտական գեղարուեստական բաժին խմբագրութեամբ

ԱՆՏ. ՄԱՅԻԼԵԱՆԻ

№ 4.

Լոյս է տեսնում կիրակի եւ հինգշաբթի օրերը

Թիֆլիս, 2 փետր.

ՀԱՅ ԲԵՄԸ ՃԳՆԱԺԱՄԻ ՕՐԵՐՈՒՄ

Չնայած հայ բեմի մի քանի տասնեակ տարուայ գոյութեան, նա ունեցել է փառաւոր անցեալ, փայլուն դէմքերով։ Եւ նրա փոքրիկ կեանքը ստեղծել է հայկական թատրոնի պատմութիւն՝ իր դրական ու բացասական կողմերով, իր փայլուն և մութ էջերով։

Հայ հասարակութիւնը վաղուց ի վեր շշնջում է, թէ հայ թատրոնը բաւարարութիւն չի տալիս իր էսթետիկական պահանջներին, թէ հայ դերասանը իր կոչման բարձրութեան վրայ չի կանգնած, թէ հայ բեմը հնարաւորութիւն չունի մրցելու օտար բեմերի հետ, և դրա համար էլ հայ ինտելիգենցիան խուսափում է իր մայրենի բեմից։

Այս առարկութիւնը լսել ենք երէկ, լսում ենք և այսօր։

Արդարացի՞ են արդեօք հայ հասարակութեան պահանջները և մի՞ չափով նա իրաւացի է հայ բեմի հանդէպ այդ մեղադրանքները կարդալիս։

Ո՞վ կարող է ժխտել այն բանը, որ դերասանը պիտի լինի իր կոչման բարձրութեան վրայ, որ նա անպայման կոչում պիտի ունենայ այդ արուեստում, որ նա հանդէս պիտի գայ պատրաստուած, որ նա ինքը ամենից առաջ պիտի սիրահարուի իր դերի վրայ, զգացուի, որպէսզի զգալ տայ հանդիսականին, որ բեմադրութիւնը անխնիրքապէս և ոճով պիտի լինեն համապատասխանի պիէսայի ոգուն և ժամանակաշրջանին։

Գեղեցիկ։

Շրջենք մեդալիոնի միւս երեսը և կը տեսնենք՝

Որ հայ հասարակութիւնը տեսել է անհատներ՝ Ադամեանների ու Սիրանոյշների նման հզօր տաղանդներ, ծափահարել է նրանց և հիացել նրանց տաղանդով, բայց երբեք չի նայել իր շուրջը նորանոր Ադամեաններ որոնելու, չի ծանօթացել այն միջավայրի հետ, ուր դեռատի պատանիներն են փորձում իրենց բախտը բեմի վրայ և չի ազատել նրանց կորստեան ճանբից։ Որ նա հայ թատերգութեան չի ապահովել անտեսապէս, որպէսզի նա իր գրիչը էլ աւելի բեղմնաւոր դարձնի որպէս հայ բեմի ազնիւ նախանձախնդիր. որ նա ինքը ականատես է եղել հայ տաղանդի կորստեան և ձեռք չի մեկնել նրան կորստեան անդունդից ազատելու համար. որ նա միջոցներ չի ձեռնարկել տասնեակ տարիների ընթացքում ընդունակ դերասաններին տալու թատերական դպրոց, կամ եղածներին չի ուղարկել արտասահման բարձրագոյն գեղարուեստական կրթութիւն ստանալու. որ նա հայ դերասաններին մինչև օրս թողել է անտէր ու թափառական, որոնք իրենց զուտ արդիւնքը յատկացնում են թատրոնի վարձին, որ նա չի դրել հայ դերասանին այնպիսի պայմաններում, որ նա ինքնաբաւական ու հպարտօրէն ի յայտ բերէ իր ամբողջ տաղանդը այն հասարակութեանը, որ ջանք է գործ դրել իր մայրենի բեմը Պառնասի բարձունքներին հասցնելու։

Այսպէս է իրողութիւնը։

Եւ այսօր էլ, մանաւանդ այսօր, մենք, որ չենք հետաքրքրւում հայ դերասանի ներքին կեանքով, մենք, որ չգիտենք նրան ճնշող բոլոր հանգամանքները, որ չենք զգում թէ որքան կարող է տանջուել մի հայ դերասան մեր կեանքի ծանր պայմաններում, որ տեսնում ենք նրա խաղը և մոռանում նրա թաքուն արցունքները, մենք—այս կեանքի դաժան պայմաններում հանդէս ենք գալիս ինչ-որ խիստ պահանջներով։

Ո՞վ տուեց մեզ այդ իրաւունքը։

Մի դերասան, որ չորս ամսուայ ընթացքում ստացել է մի հազարիկ ռուբլի, նա մնացել է դեռ հայ բեմի վրայ այնպէս, ինչպէս մի հաւատարիմ պահակ վտանգի ժամին։

Զինուոր է նա, իսկական զինուոր, մի հերոս զինուոր, որ իր գեղարուեստի դրօշը բռնած գնում է առաջ։

Մեր դաժան պայմաններում, երբ հայ և ռուս աստիճանաւորներն ու պաշտօնեաները վաճառականութեան գիրկն են ընկել, երբ հացի խնդիրը Դամոկլեան մահերգն է հնչեցնում, հայ դերասանը կատարեալ Քրիստոսի տանջանքով բարձրանում է Գողգոթա։ Հայ Դրամատիկ Ընկերութիւնը ապրելով ծանր ճգնաժամ, այնուամենայնիւ գնում է այնպիսի պիէսներ, որ ներկայ պայմանների համար և հայ ժողովրդի դրութիւնը աչքի առաջ ունենալով պիտի ասել, որ արժանի են ամեն մի քաջալերանքի։

Անցեալներում, երբ Դրամատիկ Ընկերութիւնը ունենում էր հազար ռուբլի մուտք, մօտ 600 ռ. մնում էր խմբին, և խումբը դրանով գոհ էր։ Իսկ այժմ այդ հազար ռուբլին տալիս է դեֆիցիտ։

Զարմանալ պէտք է, թէ ինչպէս Ընկերութիւնը այս ծանր պայմաններում խումբ է պահում։ Մենք գիտենք, մենք զգում ենք, որ շատ դերասանների սրտում իրենց իսկ դրաման է խօսում, նրանց սիրտն է քամւում վշտից ու կարիքից, բայց և այնպէս նրանք երևում են բեմի վրայ որպէս դերասաններ՝ Դերասաններ, որոնց հետ կարծէք թէ մեր դաժան կեանքը խաղ չի անում։

Լինենք ուրեմն ներկայումս քիչ աւելի չափաւոր մեր պահանջներում դէպի հայ բեմը, խորազգանք դերասանի ներքին կեանքը, անցնենք մի քիչ էլ կուլիսների ետևը, որպէսզի ճանաչենք մեր բեմի բարեկամներին և ըստ այնմ գնա-

է երկու շաբաթ բանտարկութեան։

◆ Խոշոր կողոպուտ.—Յունուարի 29-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին երեք զինուած չարագործներ մտնելով Սուդեբնայա փող. ապրող Մ. Կուսիսի բնակարանը մահուան սպառնալիքի տակ տարել են 100,000 ռ. կանխիկ դրամ և թանկագին իրեր։

◆ Կողոպուտ.—Լոյս փետրուարի 1-ի գիշերը անյայտ չարագործներ մտնելով Կիրպիչնայա փող. № 18 տանը բնակւող Մինասարեանի բնակարանը, տարել են 23,000 ռ. իրեր և դրամ։

— Նոյն օրը Վոդնեսենսկայա փող. կողոպտուել է ֆրանսիական հիւպատոս Պիւրիւան, որից տարել են ժամացոյցը է փողպանակը։

ԱՅՍՕՐ

Երեկ. ժամը 4 և կէսին Կրուժոկում Հայ Ուսանողակ. Կուլտ. միութեան ուսանողական վեցերորդ հաւաքոյթին խօսելու է Յովհ. Գոգոսեան «Իդէոլոգիա» նիւթի շուրջը։ Վերջում կը լինի զրոյց։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Հայաստանի Հանրապետութեան պարենաւորման գործեան մասին ուղարկուած անգլիական գլխաւոր հրամանատարին Պոլսում

Երևան էր ժամանել անգլիական ծովային գնդապետ Տէյլեսոնը, որը ուղարկուած էր Պոլսից, Դաշնակից պետութիւններից ցամաքային և ծովային զօրքերի ընդհանուր հրամանատարի կողմից, ծանօթանալու համար Անդրկովկասի, և մասնաւորապէս Հայաստանի դրութեան հետ։ Պարենաւորման մինիստրի պաշտօնակատար Գ. Յ. Յարութիւնեանը նրան տուել է հետևեալ տեղեկագիրը Հայաստանի Հանրապետութեան պարենաւորման դրութեան մասին, որը գնդապետ Տէյլեսոնը *) յանձն է առել ներկայացնել վերոյիշեալ ընդհանուր հրամանատարին։

«Տեղեկագիր պարենաւորման գործի մասին Հայաստանի տերիտորիայի վրայ»։

I

Ստեղծուած դրութեան համառօտ պատկերը

Երկարատև կռիւը Թիւրքիայի հետ մի կողմից, և տեղական Թուրքերի արիւնահեղ ընդհարումները հայերի հետ միւս կողմից վերջին երկու տարիների ընթացքում բոլորովին քայքայեցին հայ ժողովրդի տնտեսական կեանքը։

Ամբողջ հայկական շրջաններ իրենց կուլտուրայով վերջնականապէս ամայացած են։ Ջարդից և բռնութիւններից ազատուած հայ ազգաբնակութիւնը Տաճկահայաստանից և Ռուսահայաստանի մի քանի սահմանակից վայրերից հաւաքուել էր Երևանեան նահանգի այն մասում, որը ազատ էր մնացել Թուրքական ներխուժումից։

Հայկական ազգաբնակութիւնը, որը ընդունակ է արտադրական աշխատանքի, իր ժամանակի մեծ մասը անց էր կացնում զինուորութեան մէջ պաշտպանելու համար իր ընտանիքը և օջախը նրա վրայ գացող Թուրքական զօրքերից և Թաթարական խուժանից, իսկ երբեմն էլ ցանուած դաշտերը հնձելու օրերին ընկնում էին թշնամու ձեռքը։

Անկախ սրանից, Հայաստանի տերիտորիան և առաջ չէր կարողանում կերակրել իր ազգաբնակութիւնը իր հացով, որովհետև պտղաբեր հողը գործ էին ածում աւելի բարձր կուլտուրաների համար. ինչպէս են՝ խաղող, բամբակ, բրինձ, որոնք տալիս են շատ աւելի եկամուտ, քան թէ ցորենը և գարին։

Հայաստանը արտահանում էր այս նիւթերը և փոխարէնը դրսից, գլխաւորապէս Հիւսիսային Կովկասից ստանում էր հացահատիկ։ Այստեղից արդէն պարզ պիտի լինի, թէ ինչու երբ գաղթականութիւնը հարիւր հազարներով ներխուժեց մեր՝ երկիրը, հացի տեսակէտից դրութիւնը դարձաւ վերին աստիճանի ծանր, մանաւանդ որ Հայաստանի համար փակուեցին և դրսի շուկաները։

Սկսուեց [illegible] քաղցածութիւնը և մահացութիւնը սկսեց աճել։ Այժմ աղէտը ուժեղացել է և այն պատճառով, որ քաղցի հետևանքով զարգացել է բծաւոր տիֆի համաճարակը, որը տանում է ամէն օր անհամար զոհեր։

Երևանում քիչ կարելի է գտնել ընտանիք, որ չունենայ տիֆով հիւանդ։ Համաճարակը տարածուել է և գիւղերում. կան գիւղեր, ինչպէս օրինակ՝ Կողբ, Աշտարակ և ուրիշ գիւղեր, որտեղ այնչափ շատ են մարդիկ մեռնում, որ նրանց չեն կարողանում թաղել. գաղթականների վերադարձի ճանապարհը Երևանից և ուրիշ կենտրոններից ուղղակի ծածկուած են դիակներով, որովհետև Թիւրքերը բոլորովին դատարկել են երկիրը, չկան դեղորայք և բժշկական օգնութիւն.

Ներկայ մոմենտի ծանրութիւնը աւելի ևս ուժեղանում է այն պատճառով, որ երկիրը բոլորովին մեկուսացած է, և թողնուած իր բաղդին, նա զրկուած է հաղորդակցութեան հնարաւորութիւնից արտաքին աշխարհի հետ, նա իրենից ներկայացնում է մի տեսակ բանտ. չկայ ոչ երկաթուղային, ոչ հեռագրական հաղորդակցութիւն, որը խախտուած է յիշեալ հարևանների շնորհիւ. ոչ մի տեղից չի ստանում ոչ հաց, ոչ շաքար և ոչ էլ չայ և այլն։

II

Հայաստանի Հանրապետութեան վերոյիշեալ դրութիւնը հրամայողաբար պահանջում է հետևեալը.

1) Անմիջապէս բաց անել երկաթուղային հաղորդակցութիւնը Վրաստանի, Ադրբէջանի և Ջուլֆայի վրայով, ինչպէս և հեռագրական.

2) Շտապ կերպով հաց բերել Թուրքական հրամանատարութեան Կարսի պահեստներից, միաժամանակ միջոցներ ձեռք առնել, որ հայկական տերիտորիայի հարևան հայաշատ շրջաններից (Շարուրի և Նախիջևանի գաւառներ) հաց բերուի. այս նպատակով անհրաժեշտ է բանալ Ջուլֆայի ճանապարհը.

3) Պարտաւորեցնել Վրաստանին հաց բաց թողնելու Հայաստան ուրիշ տեղերից Վրաստանի վրայով։

4) Անհրաժեշտ է մտածել հացահատիկ բերելու մասին, բացի Հիւսիսային Կովկասից և Ուկրայինայից, նոյնպէս և Ամերիկայից.

5) Ի նկատի ունենալով դեղորայքի կարիքը և անկարելիութիւնը տեղում գտնել այն պէտք եղած քանակութեամբ, անհրաժեշտ է բերել Ամերիկայից, Անգլիայից և ուրիշ երկրներից.

և 6) Հացահատիկի հետ միաժամանակ արտասահմանից անհրաժեշտ է բերել Հայաստանի համար նաև գիւղատնտեսական գործիքներ։

III

Դատելով հացահատիկի այն քանակութեամբ, որը անհրաժեշտ է ազգաբնակութիւը կերակրելու համար մինչև նոր հունձը, պէտք է նկատել, որ անհրաժեշտ հացի քանակը պէտք է համապատասխանի կարիքաւոր ազգաբնակութեան թւին։

Վիճակագրական տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ Հայաստանի հանրապետութեան բնիկ ազգաբնակութիւնը, սրա հետ հաշուելով նաև Կարսի շրջանի, Զանգեզուրի գաւառի, Ղազախի գաւառի (հայկական մասի), Բորչալուի գաւառի մի մասի բնակիչներին, հասնում է մինչ 1,704,000 հոգու։ Նոյն տերիտորիայի վրայ ապրում են մինչև 350,000 Թիւրքահայեր, հետևապէս ընդամենը լինում է 2,254,000 հոգի։ Եթէ ենթադրենք, որ 1,254,000 հոգի կարող է ապրել սեփական հացով, ապա պէտք է հացահատիկ գտնել 1,000,000 հոգու համար մինչև նոր հունձը, այսինքն 7 ամսուայ հաշուով, որովհետև նոր հունձը կը լինի օգոստոսի 15-ից ոչ շուտ։

Ցաւոք, եթէ հաշուենք, որ իւրաքանչիւր շնչի համար անհրաժեշտ է ամիսը գոնէ 30 ֆունտ, այն ժամանակ մի միլիոն մարդու համար պէտք կը լինի 30,000,000 ֆունտ, կամ 750,000 փութ, իսկ 7 ամսուայ համար 5,250,000 փ.։ Հացահատիկի այս քանակութիւնից ամենաշատը կէս միլիոն փութ կարելի կը լինի ձեռք բերել Կարսից, Շարուրից և Նախիջևանից։ Հետևապէս մնում է 4,750,000 փութ, հացի որպիսի քանակութիւնը կարելի է ձեռք բերել Հիւսիսային Կովկասում, Ուկրայնայում և Ամերիկայում. ուրիշ խօսքով պէտք է կազմակերպել հացահատիկների ստանալը յիշեալ արտասահմանեան երկրներից իւրաքանչիւր ամիս կլոր թւով մօտ 700,000 փութ։

Եթէ հացահատիկի ներմուծումը կազմակերպուի, այն ժամանակ կարելի կը լինի պահել եղած տեղական հացը սերմացուի համար, հակառակ դէպքում ազգաբնակութիւնը կուտի և այս պաշարը, և սրա հետևանքով ազգաբնակութիւնը եկող տարի կը լինի աւելի ծանր դրութեան մէջ, քան այժմ։

Քաղցից մեռնող ազգաբնակութեան փրկութեան համար անհրաժեշտ է անմիջական և լայն օգնութիւն՝ պարենաւորման և բժշկական տեսակէտից։

IV

Հայաստանի հանրապետութեան կառավարութեան համար այժմ ֆինանսական հարցը, մանաւանդ պարենաւորման գործի տեսակէտից, նոյնպէս կարևորագոյն նշանակութիւն ունի։

Երկիրը այս կողմից էլ ճգնաժամի մէջ է։ Ֆինանսական հարցը աւելի մանրամասնօրէն կարող է պարզել ֆինանսների մինիստրը։

Մի քանի ժամանակ սրանից առաջ Ադրբէջանի կառավարութիւնը յայտնել է բողոք Շարուրի ու Նախիջևանի մասին, պնդելով որ այդ գաւառները մտնում են Ադրբէջանի սահմանների մէջ։

—

*) Ծ. Խմբ.—Այժմ Տէյլեսոնը մեկնել է Պոլիս։

հասենք նրանց գործունէութիւնը։

Պաշտպանենք մայրենի բեմը և թոյլ չտանք դերասաններին յուսահատութեան [illegible] գլուխները կորցնելու։

ՄԵԾ ԱՐՏԻՍՏԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հեռագիրը գուժեց, որ Պետրոգրադում բոլշևիկների հինգ գնդակից ընկել է հայ անուանի ջութակահար - վիրտուոզ - երաժշտագէտ-պրոֆեսոր Յովհաննէս Նալբանդեանը։

Ահա այն անսպասելի բօթը, որ հասաւ մեզ հեռաւոր հիւսիսից։

Մեռաւ Նալբանդեանը։

Նա, որ իր քաղցրալուր նուագով անթիւ անգամ շոյել, գուրգուրել է բազմաթիւ ունկնդիրների ականջը. նա, որ իր կախարդիչ նուագով գրաւել էր պրոֆեսորական ամբիոն և մեծ արտիստի հռչակ վայելել. նա, որ սիրած էր իր աշակերտների և հոգին ու երազանքը իր հայրենակիցների, որ երգիչն էր իր հայրենի սիրած Ղրիմի և Թարգմանը նրա - մեռաւ նա։ Սպանեցին նրան ու յաւիտենական լռութեան մատնեցին նրա անկատար հոգու յոյզերի ու դայլայլների [illegible]։

Արդեօք երազերգիչ վայրկեանին ընկար, պանդուխտին ողբշունչ երգեր ձօնելիս, թէ Սարասատէի, Վիենեաւսկիի ու Չայկովսկու և միւս արտակիցներիդ հետ զրոյցի ժամին։

Արդեօք էն ինչ մահերգ էր, որ հնչեցրիր վերջին [illegible] և կարապի նման անդարձ լռեցիր.

Արդեօք քո կեանքից խորհրդաւոր վերջալոյսի քո «կռունկ»-ներին մի բան չասացիր, արդեօք սրտառուչ կարօտդ ու խաղրիկներդ հայրենիք չղրկեցիր.

«Կռունկ»։

Ի զուր չէր Յովհաննէս Նալբանդեանը մի առանձին բաւականութեամբ նուագում իր սիրած «Կռունկ» ֆանտազիան։ Պետրոգրադի սառոյց էր նա, և Կոնսերվատորիան դարձել էր նրա անդուգական բարեկամը, որից դուրս ուրիշ վայելք չէր որոնում։ Նա շղթայուած էր այնպիսի միջավայրով, այնպիսի հանգամանքներով, որ որքան էլ ցանկար հայրենի երկրում բոյն դնել՝ անկարող էր։

Ինչքան հեռու մնար իր հիւրընկալ հայրենի հողից, այնուամենայնիւ նրա ջերմ սրտի մէջ կուտակուած պիտի լինէին կարօտի ու տաք սիրոյ անշէջ հուրը և դրա միակ մխիթարանքը «Կռունկ»-ն էր, որ նուագում էր, ջերմացնելով իր, առանց այն էլ նրբազգաց հոգին։

Նա և՛ ուսուցիչ էր, և՛ արտիստ, երկու ասպարէզն ևս մօտ էին նրա սրտին։ Երբեմն երբ մի քանի ամիսներով արտիստական տուրնէ էր կատարում, նա կարօտում էր իր աշխատակերտներին, կամ երբ հեռանում էր բեմից, նրա մէջ բողոքում էր արտիստի հոգին։ Եւ այդպէս տարիներ շարունակ այդ դիլեմման զբաղեցնում էր նրան։

Դուալիզմն էր նրա մէջ ապրում և այդ պատճառով նա տարիների ընթացքում անկարող եղաւ վճռականօրէն դուրս վանել իր միջից մէկը և էլ աւելի մեծանալ միւսով։

Նա արտիստ էր կատարեալ և այդ ասպարէզում նա իր նուագով շատ աչքի ընկնող արտիստների շարքը պիտի դասուէր։ Սակայն նրա ամբողջ տաղանդն ու եռանդը գնում էր իր սիրած աշակերտներին, որոնց և զոհաբերում էր բանաստեղծական իր մեծ թռիչքները։

Նա իր տաղանդը ցուցադրեց նաև երաժշտագրութեան մէջ։ Մեր երաժշտական գրականութեան մէջ, անշուշտ, պատուաւոր տեղ պիտի գրաւեն նրա «Կռունկ»-ը, «Ղրիմի էսքիզները», «Էլեգիա»-ն, «Երբ որ բացւեն» իր սքանչելի վարիանտներով և շատ ուրիշներ։

Յանձին Յովհաննէս Նալբանդեանի Պետրոգրադի Կոնսերվատորիան զրկուեց իր լաւագոյն պրոֆեսորից, և մասնաւորապէս հայկական մանուկ երաժշտութիւնը՝ իր հարազատ զաւակից—ընդմիշտ մնալով նրա ընկեր-ջութակը անհնչիւն ու անխօս։

Հանգիստ նրա ոսկորներին։

Antonios

ԳԵՂԷՈՆ ՄԻՐԱՂԵԱՆ

Երկուշաբթի, յունուարի 27-ին իր բնակարանում բծաւոր տիֆից վախճանուեց հայ և վրաց բեմի դերասան Գեղէոն Բարսեղեան Միրաղեանը։

Գ. Միրաղեանը բնիկ Թիֆլիսեցի, քահանայի որդի, ծնուել է 1859 թուին։ Ուսումը ստացել կլասիքական I գիմնազիայում. ապա ուսուցչական քննութիւն տալով, ուսուցչութիւն էր անում հայկական դպրոցներում, իսկ վերջերս քաղաքային արհեստաւորաց դպրոցում։

Գ. Միրաղեանը դեռ աշակերտական նստարանից, իր եղբայր՝ 70-ն թուականների կոմիկ Գէորգ Միրաղեանի շնորհիւ բեմ է բարձրանում և օր օրի վրայ յառաջադիմելով, շուտով դառնում է թատրոնի մշտական աշխատաւոր։ 1884 թ. որպէս պրոֆեսիոնալ դերասան նա մտնում է հայ դրամատիկական խումբը, ուր գործում էր և Ադամեանը։

1884 թուին վրաց դերասան Աբաշիձէի հրաւէրով դուրս է գալիս մեծ յաջողութեամբ վրաց բեմի վրայ։ Այնուհետև շարունակում է աշխատել հայ և վրաց թատրոններում։

Գ. Միրաղեանը խաղում էր գլխաւորապէս ռեզոնեօր դերեր։ Նրա ռեպերտուարի ամենալաւ դերերը եղել են՝ Պոլոնիուս (Համլետ), Գրումօ (Անսանձի սանձահարումը), Սգանարէլ (Դոն-Ժուան), Օրգոն (Տարտիւֆ), Բարտոլօ (Սեւիլեայ Սափրիչ), Զամբախով (Խաթաբալա), Սադաթել (Պատուի համար), Պէպօ (Պէպօ), Օսէփ (Քանդուած օջախ)։

Գ. Միրաղեանը ունի թարգմանած մի շարք պիէսներ հայերէնից վրացերէն և վրացերէնից հայերէն։

Նա հիմնել է թատրոնական գրադարան։ Գ. Միրաղեանը օտար չէր և մեր մամուլին։ Նա առաջին անգամ հրապարակ եկաւ 1897 թ. «Մշակ» լրագրում և մինչև վերջին օրերս էլ աշխատակցում էր մեր թերթերում — «Մշակ», «Մուրճ», «Թատրոն», «Գեղարուեստ» և այլն։ Նրա յօդուածները միշտ բոլորուել են հայ և վրաց թատրոնների և գեղարուեստի շուրջը։

Սակայն հասարակական գործչին յատուկ, բազում աշխատանքներից և տանջանքներից յետոյ՝ Գեղէոնի ընտանիքը ևս, իր սիրեցեալի մահով մնում է անմխիթար և ծանր կացութեան մէջ։

Մուսեսիկ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Դեկտ. 30-ի նիստը

Նախագահում է Ա. Սահակեանը. նիստը յայտարարում է բացուած ժամը 7 և կէսին։ Մինիստրական օթեակում է կառավարութիւնն իր կազմով։

Վարչապետը արտակարգ յայտարարութիւն է անում հայ-վրացական կոնֆլիկտի մասին։

Վարչապետ. — Ամսիս 26-ին հայ-վրացական կոնֆլիկտի մասին Թիֆլիսից մի ռադիօ-հեռագիր է ստացուել։ Դաշնակիցների կողմից եկել է յատուկ կոմիսիա Ղարաքիլիսէ։ Ամսոյս 30-ին կայացել է համաձայնութիւն։ Վաղը, 31-ին ուղիղ գիշ. ժամը 12-ին զինուորական գործողութիւնը պէտք է դադարեն երկուստեք։

Այսօր պարլամենտն ու կառավարութիւնը ուրախ են, որ Լոռուայ շրջանը դատարկուեց վրաց զինուորներից։

Քննուեց այնուհետև դատական մինիստրութեան նախագիծը և մի շարք կարևոր փոփոխութիւններից յետոյ ձայների մեծամասնութեամբ անցաւ։

Փոփոխութեան կարևոր կէտը նրանումն էր, որ բանտային մասը ներքին գործոց մինիստրութիւնից վերցուի և յանձնուի դատական մինիստրութեան, իսկ տնտեսական մասը վերապահուի ներք. գործոց մինիստրութեանը։

Նիստը յայտարարեց փակուած ժ. 11-ին։

Յուն. 3-ի նիստը

Նախագահում է Ա. Սահակեանը. նիստը յայտարարում է բացուած երեկոյեան ժամը 8 ին։ Մինիստրական օթեակում են արտաքին, խնամատարութեան, զօրական, դատական մինիստրները և Վրաստանի հայկական դիւանագիտական ներկայացուցիչ Ա. Ջամալեանը։

Դ. Զուբեան—Խմբագրական յանձնաժողովի կողմից կարդում է նախորդ նիստերում ընդունուած օրինագծերը։ Խորհրդարանը վերջնականապէս հաստատում է այդ օրինագծերը և ընդունում իբրև օրէնք։

Ս. Տ. Մարտիրոսեան.—Զեկուցում է խնամատարութեան մինիստրութեան նախագծի մասին, որ և Խորհրդարանն ընդունում է երրորդ ընթերցումով և յանձնում խմբագրական յանձնաժողովին։

Զօրական մինիստր.—Զեկուցում է յունուարի 1-ից սկսած ռազմաճակատի դրութեան և Դաշնակիցների առաջարկած պայմանների վերաբերեալ գեն. Սիլիկեանի հեռագիրների մասին։

Ս. Տ. Մարտիրոսեան.—Զեկուցում է բծաւոր տիֆի դէմ կռուելու համար խնամատարութեան մինիստրութեան մի միլիոն ռուբլի վարկ բաց անելու օրինագծի մասին։

Խնամատար. մինիստր.—[illegible] է համաճարակի [illegible] չափը, որ [illegible] միւսը [illegible] է և զարհուրելի կերպարանք է ստացել։ Համաճարակի դէմ կռուելու իբրև անհրաժեշտ միջոց գտնում է հիւանդանոցները՝ գաղթականութեան մնացորդներին դիւրութիւն տալով քաղաքից հեռանալու և բաղնիսում մաքրուելու։

Երևանում այժմ կայ մօտաւորապէս 2019 հիւանդ բծաւոր տիֆով. անհրաժեշտ է առայժմ գէթ բաց անել մի հիւանդանոց 100 մահճակալով։

Քաղաքում կան ամառուանից մնացած խոլերային բացիլներ։ Եթէ հենց այժմեանից չաշխատենք ոչնչացնել այդ բացիլները, գարունը բացուելուն պէս կը սկսուի նաև խոլերայի համաճարակը։

Քաղաքային վարչութիւնը հնարաւորութիւն չունի ախտահանելու և մաքրելու քաղաքը, ուստի և այդ աշխատանքը խնամատարութեան մինիստրութիւնը վերցնում է իր վրայ։

Երրորդ ընթերցմամբ Խորհրդարանն յիշեալ օրինագիծն ընդունում է և վերջնականապէս հաստատում իբրև օրէնք։

Ն. Աղբալեան. Զեկուցում է պետական կոնտրոլերի նախագծի մասին։

Խորհրդարանն ընդունում է օրինագիծը և յանձնում խմբագրական յանձնաժողովին։

Ժամը 12-ին նիստը յայտարարուում է փակուած։

Յունուարի 4-ի նիստը

Նախագահում է Ա. Սահակեանը, նիստը յայտարարում է բացուած երեկոյեան ժամի 8-ին։ Մինիստրական օթեակում են վարչապետը, արտաքին գործոց, խնամատարութեան, լուսաւորութեան, զօրական և դատական մինիստրները։

Վարչապետ. — Սոց.-յեղափոխականների այն հարցման, թէ ինչու կառավարութիւնը մինչև օրս չի կարդում իր դեկլարացիան, պատասխանում է, որ նախ ինքը մինիստրներից չորսը բացակայում էին, հետևապէս ամբողջական դեկլարացիա կազմել հնարաւոր չէր, ապա թիւրքերն սկսեցին դատարկել մեր երկիրը, այդ միջոցին մեծ աշխատանք էր պահանջւում կառավարութիւնից և վերջապէս երրորդ պատճառն էլ այն էր, որ սկսեց հայ-վրացական կոնֆլիկտը, որ կառավարութեան ամբողջ ուշադրութիւնն իրան էր գրաւել։

Այն կասկածը, որ ունի իր մէջ հարցումը, այսինքն կառավարութիւնը արժէք չի ուզում տալ Խորհրդարանին և բարձրից է նայում նրա վրայ՝ սխալ է և անտեղի, քանի որ նման դէպքերը առաջանում են մէկ այն պատճառով, որ ժամանակ չի ունենում կառավարութիւնը և մէկ էլ որ դրանք ձեւական խնդիրներ են։

Պարէն. մինիստր.—Պատասխանում է դաշնակցական ֆրակցիայի հարցման, որ վերաբերում է բրնձի գնման և դրա համար նշանակուած պաշտօնեայի՝ Սահակեանի և Թադէոսեանի կատարած զեղծումներին։ Մինչև օրս գտնողների տուած տեղեկութիւնների համաձայն գնուած է 30,000 փ. բրինձ, յիշեալ Թադէոսեանի և Սահակեանի զեղծումների մասին էլ փաստեր չունենք։

Զօրական մինիստր. — Պատասխանում է մահուան պատժի վերաբերմամբ սոց.-դեմ. ֆրակցիայի կողմից արուած հարցումին։ Մենք ղեկավարւում ենք ռուսական հին օրէնքներով, որոնք զինուորական գործի մէջ սրող դէպքերում թոյլատրում են մահուան պատիժը։

Ս. Տ. Մարտիրոսեան.—Զեկուցում է ներքին գործոց մինիստրութեան նախագծի մասին, որն ընդունում է Խորհրդարանը երրորդ ընթերցմամբ և յանձնում խմբագրական յանձնաժողովին։

Խորհրդարանը թոյլատրում է կառավարութեան Դարալագեազի առանձին բատալիոնը պահել, յունուար ամսին հոգալով նրա ծախքերը։

Ընթացիկ գործերի ընթերցումից յետոյ նիստը յայտարարւում է փակուած գիշերուայ ժամի 2-ին։

Յունուար 7-ի նիստը

Նախագահում է Ա. Սահակեանը. նիստը յայտարարում է բացուած ժամի 7-ին։ Մինիստրական օթեակում են դատական, լուսաւորութեան, խնամատարութեան և զօրական մինիստրները։

Քննւում է մասնակի զօրացրման օրինագիծը։ Զեկուցում է թժ. Բաբալեանը Զին. Կոմիսիայի կողմից։ Մի շարք կարևոր պատճառներով յարմար գտաւ մասնակի զօրացրում անել 25 տարեկանից բարձրերի վերաբերմամբ։

Էսէռների կողմից առաջարկուեց ժողովրդական միլիցիայի սիստեմ մտցնել և կամ 20—23 տարեկանը զէնքի տակ պահել, բաց թողնելով մնացածները։

Անընդունակայարմար դատուեց այդ առաջարկութիւնը և ձայների բազմութեամբ ընդունուեց Զին.

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Հայերէն նոր պիէս.—Պ. Դեմիրճեանը գրել է մի նոր պիէս «Ազգային խայտառակութիւն» վերտառութեամբ, որի նիւթը վերցրած է ժամանակակից կեանքից։ Պիէսը արդէն յանձնուած է հայ դերասանական ընկերութեան՝ պատրաստուելու։

◆ Հայկ. ներկայացումներ.—Պատրաստւում են ներկայացնելու՝ «Հայրենիքի համար» Վրթ. Փափազեանի և «Կայսր» Լ. Շանթի։

◆ Բագու.—Բալախանիում «Ռեկորդ» թատրոնում «Կօօպերացիա» ընկ. նախաձեռնութեամբ բանուորների համար տրուել է առաջին համերգը, ուր մասնակցել են օպերային խմբի լաւագոյն ուժերը և երաժշտական ստուդիան։ Համերգից առաջ ոգևորիչ խօսք է արտասանում վարչութեան նախագահ Բ. Եականեանը, շեշտելով իր ճառի մէջ այն խոշոր նշանակութիւնը, որ արուած է բանուորութեան համար։ Բացի այդ ձեռնարկել են բացել գրադարան, ակումբ, ուր կը լինեն ներկայացումներ և համերգներ։

◆ Թիֆլ. Պոլիտ. Ինստ. Գեղարուեստական սեկցիան այսօր, ժամը 5 և կէսին Արտիստ. Թատր. դահլիճում կազմակերպում է դասախօսութիւն — զեկուցում ուս. քանդակագործ [illegible] »Проблема портрета« նիւթի մասին։

կամխական ներկայացրած օրինագիծը։

Յետոյ ն. Ս. Տ. Մարտիրոսեանը զեկուցեց էջմիածնի Սինոդի նախահաշուի մասին և ընդունուեց ներքին գործոց մինիստրին Սինոդի մի քանի ծառայողների համար 8200 ռ. բաց թողնել։

Ցետոյ քննուեց պետական ծառայողների ռոճիկը 30 տոկոս աւելացնելու մասին օրինագիծը և նոյնպէս ընդունուեց ձայնից բազմութեամբ։

Քննութեան առնուեց խնամատարութեան մինիստրին 1,500,000 ռ. վարկ բացելու խնդիրը քաղաքի չքաւոր դասին սննդատու պունկտեր բաց անելու համար և ընդունեց օրինագիծը ամբողջութեամբ։

Զինուորական մինիստրութեան նախահաշիւը յետաձգուեց յաջորդ նիստին։

Նիստը յայտարարուեց փակուած ժամի 12-ին։

ՎՐԱՍՏԱՆ

Տիգրան Նազարեանի դիմումը անգլիական պարլամենտի անդամ Ruxton-ին եւ ֆրանսիական բարձրագոյն դատարանի նախագահ Taunay-ին։

—

Տ. Նազարեանը, երբե 30 տարուայ անդամ Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութիւնների շաղկապի, հետեւեալ հեռագիրն է ուղարկել Լոնդոն պարլամենտի անդամ պ. Noel Ruxton-ին և պատճէնն էլ Բրիտանական Միջազգային Լրագրողների Դաշնակցութեանը։

Ահա հեռագրի պատճէնը

Պատերազմի նախօրեակին՝ 1914 թ. յունիսի 26-ին Hotel Cêcil-ում Ձեր պատուին կայացած քաղաքական բանկէտին ես իմ ճառի մէջ ասացի, որ մեզ հայերիս Արեւելքում ճանաչէք Ձեզ դաշնակից և իմ այս խօսքը անհերքելի փաստով ապացուցեց համայն հայութիւնը իր մի միլիոնի չափ զոհերով, իր հայրենիքը աւերակ դարձնելով, իր կենդանի մնացած որբերին ու այրիները, ծերունիները թափառական, սովամահ, ենթակայ հաժաճարակ մահաբեր հիւանդութիւններին։

Եւ այսօր, երբ Մեծ Բրիտանիայի դրօշակն է ծածանում Անդրկովկասում, ահա հենց այսօր անմեղ հայեր Ազրբէջան կոչեցեալ Անդրկովկասի հանրապետութեան՝ Բաքուի երկաթուղու գծի վրայ հայերը՝ վեց տարեկան մանուկ աղջիկներից սկսած օրիորդներ, մատաղահաս կանայք, երիտասարդներ, ծերունիներ բռնաբարւում են և ապա սոսկալի տանջանքներով նահատակւում։

Աղաչում եմ Պարլամենտի և Մամուլի պաշտպանութիւնը, որ անյապաղ կարգադրուի վերջ տալու այս ամենօրեայ զազանութիւններին։

Տիգրան Նազարեան, անդամ Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութիւնների Շաղկապին.

—

Երկրորդ հեռագիրը Պարիզ Ֆրանսիական Մամուլի Բարձրագոյն դատարանի պատուաւոր նախագահ և Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութիւնների Շաղկապի կենտր. Կոմիտէի ընդհանուր գեներալ-ատենադպիր պ. Taunay-ին։

Ահա եւ այս հեռագրի պատճէնը

Պատերազմը դադարել է, հայերը Դաշնակիցների հետ ամեն ինչ անձնուրաց կռուելով ընդհանուր թշնամիների դէմ, այսօր միլիոնից աւելի մատաղ կեանք զոհաբերելով, մեր հայրենիքը աւերակ դարձնելով, կենդանի մնացած որբերը, մատաղահաս օրիորդները, կանայք և ծերեր Բաքուի երկաթուղու գծի վրայ Ազրբէջան կոչեցեալ մուսուլման հանրապետութեան մէջ ամեն օր բռնաբարւում են, նոյնիսկ վեց տարեկան մանուկ աղջիկներ և ապա սոսկալի տանջանքներով նահատակւում, և այդ այն ժամանակ, երբ անգլիական դրօշակն է ծածանում երկաթուղիների կայարանների վրայ։ Աղաչում եմ Ձեր և ձեր միջոցով մեր Դաշնակից Մամուլի ու ընկերակիցների հզօր միջամտութիւնը՝ կարգադրելու անյապաղ վերջ դնելու այդ զազանութիւններին և բռնութիւններին։

Եղբայրակցական կարօտակէզ համբոյրներով Տիգրան Նազարեան։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԻԿԱՅ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱՌԹԻՒ

(Ընդունուած է 29 յունուարի 1919 թ. կոմիտէի ժողովում)

—

Թիֆլիսի Քաղաքային ժողովրդական Ազատութեան Կուսակցութեան կոմիտէն որոշեց չունենալ ոչ մի մասնակցութիւն Թիֆլիս քաղաքի առաջիկայ քաղաքային ընտրութիւնների մէջ և դիմելով բոլոր քաղաքացիներին, որոնք համամիտ են կուսակցութեան ձայնին, կոչ է անում միաբան կերպով մասնակցութիւն չունենալ այդ ընտրութիւնների մէջ։

Պարզ կերպով գիտակցելով կուսակցութեան ամբողջ գործնական գնահատութիւնը նոր դումայի շարքերում, որին անշուշտ վիճակուած պիտի լինի խաղալու, առաջուայ նման, մեքսալայրի կռուի դերը Թիֆլիսի և շրջանի կեանքի իրաւակարգի սկզբնաւորութեան և խակական դեմոկրատիզմի յաղթանակի և կանոնաւոր տնտեսութեան համար, որպիսին անփոխարինելի կերպով պաշտպանում է կուսակցութիւնը իր քաղաքացիական քաղաքականութեան մէջ, կոմիտէն, սակայն, ստիպուած է զոհաբերել յանուն բարձր գնահատութեան, իր գործնական ձգտումները, որպիսին դաւանում է կուսակցութիւնը։ Ծնելով հաւատարիմ իր պարտաւորութեանը դէպի Ռուսաստանն ունեցած ոգիեկան կապով նրա այս ծանր, ցաւոտ և վերաւորանքի րոպէին և առանց կասկածի հաւատալով նրա պայծառ պատմական բաղդին, որը պիտի բերէ իր հետ Ռուսաստանի բազմաթիւ ժողովուրդների շահերի ներդաշնակութիւն նրանց միակ ընդհանուր մօր ոլորտում,—կոմիտէն չէր կարող կանգնել Ռուսաստանի հետ բանի անջատման ճանապարհին և կորցնել իր հաւատը նրա ապագայի մասին, որոնցով պայմանաւորում է ընդունել Վրաստանի ընտրողական օրէնքը, պահանջելով ընտրութեանց մասնակցել մերժելով ռուսական քաղաքացութիւնը։

Կոմիտէն հեռու է հերքելուց, որպէսզի ժողովուրդները լինեն իրենց բաղդի տէրերը։ Բայց նա ենթադրում է, որ այդ իրաւունքը պէտք է լինի մի կողմից պաշտպանուած այն վտանգից, որպէսզի նա չդառնայ ժողովրդական կամքի յափշտակութիւն և որ յանուն վերջինի իսկութեան ապահովութեան, ունենայ իր երաշխաւորութեան միջոցները, իսկ միւս կողմից պաշտպանուած լինի Ռուսաստանի հետ ունեցած կենդանի զարաւոր կապը միակողմանի անջատումից։

Պատրաստ լինելով զգուշութեամբ վերաբերուելու դէպի վրաց ժողովրդի կամքը, կոմիտէն տակաւին չէ տեսնում նրա իսկական արտայայտութեան երաշխիքը և գտնելով որ նման պայմաններում, որով սահմանափակում է քաղաքային ընտրութիւններին մասնակցելը հպատակութեան ցենզի շրջանակներով, որպիսին համարում է մի անարդարութեան գործողութիւն Թիֆլիսի քաղաքի մեծագոյն մասի նատակից ազգաբնակչութեան համար, չհամապատասխանելով յաւաջադիմական դեմոկրատական ինքնաճանաչութեան, վճռականօրէն բողոքում է առաջիկայ ընտրութիւնների դէմ և նորից առաջարկում ընտրողներին՝ հեռու մնալ ամեն տեսակ մասնակցութիւնից։

Թիֆլիսի Քաղաքային Ժողովրդական Ազատութեան Կոմիտէ։

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆ

—

Ուրբաթ, յունուարի 31-ին, Գրական Գեղագիտական Սալօնի հերթական Jour fixe-ին պ. Ասրպետը յայտնեց, որ իր մասին որոշ շրջաններում չարամիտ մարդիկ զանազան զրպարտութիւններ են տարածում, իրենց զրպարտութեանց հիմք ծառայեցնելով, երբ թէ պ. Լ. Սարգսեանը, ինչպէս և Գրական Գեղագիտական Սալօնի մի երեկոյթին, (ուրբաթ, 5 դեկտ. 1918 թ.) իր՝ պ. Ասրպետի դասախօսութիւնից յետոյ, իր բացակայութեամբ, մի երկու ալեքսանդրապոլցիներ նոյն բացասական կարծիքն են յայտնել, ուստի դիմում է Գրական - Գեղագիտական Սալօնին և խնդրում իր վրայ վերցնել այդ ծանր ամբաստանութիւնների լուսաբանութիւնները, որպիսի եղանակով էլ յարմար կը համարուի—լինի նա յատուկ քննիչ յանձնաժողովի միջոցաւ, լինի յատուկ միջնորդ դատարան կազմելով։ Ցամենայն դէպս ինքը պ. Ասրպետը պատրաստ է ընդառաջ գալու այդ ձեռնարկին յանուն արդարութեան և ճշմարտութեան վերականգման։

Նկատի ունենալով ականաւոր գրականագէտ պ. Ասրպետի բազմամեայ տակ հեղինակալից գրական գործունէութիւնը և նրա նոյնիսկ եղակի տաղանդը նուիրեր ժողովելում, մանաւանդ այժմ, յոյժ ցանկալի է պ. Ասրպետի մասնակցութիւնը Հ. Ազգ. Խորհրդի Քննիչ Յանձնաժողովի մէջ, որոշեց.

1) Մամուլի միջոցաւ յայտարարել ի գիտութիւն բոլորի, որ մինչև ներկայ փետրուարի 18-ը ամեն ոք պարտաւոր է գրաւոր կերպով յայտնել Գրական-Գեղագիտական Սալօնին իր ամբաստանիչ փաստերը։

2) Յանձնարարել Գր.-Գեղ. Սալօնի անօրէն պ. Տ. Նազարեանին, որ նա պաշտօնական մի գրութեամբ դիմէ պ. Լ. Սարգսեանին, պահանջելով նրա գրաւոր բացատրութիւններն այս մասին։

3) Գր.-Գեղ. Սալօնի հերթական նիստին, ուրբաթ, փետրուարի 21-ին, հրաւիրել պ. Ասրպետին տալու իր բացատրութիւնները եղած ամբաստանութիւնների մասին, ինչպէս և բոլոր նրանց, որոնք որևէ ասելիք ունեն այդ մասին։

Այս բոլորից յետոյ միայն հնարաւոր է որոշել այն ձեռնարկը, որով կարելի է վերջնականապէս վերականգնել արդարութիւնը։

Նախագահ՝ Ս. Հախումեան
Քարտուղար՝ Ց. Ղազարեան

ՎՐԱՑ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

«Սաքարթվելօն» (№ 23) ընտրական բոյկոտի մասին իր առաջնորդող յօդուածում գրում է հետեւեալը.

«Ինչպէս գիտենք, հայերը Թիֆլիսի քաղաքային ընտրութիւններին բոյկոտ յայտարարեցին. հայերը սպասում էին էֆեկտի, ուզում էին մի անգամ էլ փակէին դիմագողիսայի բերանը և բաց սովորութեան բողոքէին և մասնաւորապէս անէին Համաձայնութեան և ուրիշ տէրութիւնների առաջ, թէ հայերին հալածում են, իրաւունքները կրճատում և նեղացնում են Վրաստանում։

Սակայն հայերի անվերջ պրովակացիան վերջացաւ, նրանց հիմա ոչ ոք չի էլ հաւատում, նոյնպէս և նրանք, որոնց վրայ աւելի յոյս էին դրել։ Բացի սրանից՝ վրացի ժողովուրդը արթուն կերպով նայեց այս անկանոն վարմունքին և չի ուզում տանել այս։

Այնպէս որ դաշնակցականների հաշիւները ի դերև ելան։

Այժմ պատճառով հետզհետէ նրանց մէջ սարկութեան ոգին զարթնում է և նրանց ֆլիւգեր «Тифл. Листокъ»-ն էլ յետ է քաշւում»։

Այս լրագիրը գրում է.

«Մենք կանգնած ենք մաքուր անկուսակցական և պետական տեսակէտի վրայ և չենք խառնւում ընդհանուր կուսակցական պայքարում, սակայն մեր պարտքն ենք համարում առաջարկել ամենքին՝ մասնակցել ընտրութիւններին և ձայն տալ այն կուսակցութիւններին, այն կազմակերպութիւններին, որոնք ազատութիւն և միութիւն են պաշտպանում, նոյնպէս պաշտպանում են դեմոկրատիան և նրա գաղափարները և կանգնած են պետական հողի վրայ։

«Հարցը միայն նրանումն է՝ Վրաստանի հողի վրայ գոյութիւն ունի՞ պետութիւն թէ ոչ։ Հարցը պարզ է. Վրաստանի պետութիւն գոյութիւն ունի և ծաղկում է»...

Բոյկոտիստներն էլ գիտեն,—շարունակում է «Սաքարթվելօ»-ն, որ Վրաստանը, իբրև պետութիւն, կայ և կառուցւում է, բայց ինչ արդարացումն կունենայ բոյկոտիստների քաղաքական գործունէութեան համար, որ այս ճանաչէին։

Նրանց նպատակն ու նշանակութիւնը միայն նրանումն են կայանում, որ քանդեն պետութիւնը. եթէ այսպէս չէ, նրանք բոլորովին ձեռք կը քաշէին քաղաքականութիւնից։ Միայն ամեն օրը նրանց համոզում է, որ Վրաստանի հանրապետութիւնը զօրեղանում է պետականապէս և շուտով միջոց կունենայ գլխից հեռացնելու աւերիչ տարրերը»։

ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴ. ԿԵԱՆՔ

ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԸ ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ

—

Վրաստանի առեւտրա-արդիւնաբերական պալատի յունուարի 5-ին կայացած ընտրութիւնների դէմ ներկայացրած է գանգատ թէ դատական կերպով և թէ նախարարութեան խորհրդին։

Մի խումբ առեւտրական ձեռնարկութիւններից տրուած է համառօտ գանգատ նահանգական դատարանի վարչական բաժնին։ Գանգատը թուելով հոկտեմբերի 6-ի օրէնքի խախտումը, որպիսին թոյլ է տուել պալատի կանոնադրութեան հաստատման և նրա ընտրութիւնների ժամանակ, խնդրում է նահանգական դատարանից ընտրութիւնները համարել ապօրինի և ոչնչացած։ Իսկ նախարարների խորհրդին տրուած է Թիֆլիսի առեւտրա-արդիւնաբերական կազմակերպութիւններից, որոնք մասնակցել են ընտրութիւններին, մի ընդարձակ զեկուցագիր իրենց որոշումով, որպիսին ներկայացրել են առեւտրա-արդիւնաբերական նախարարին։

Զեկուցման մէջ ցոյց է տրւում, որ Վրաստանի առեւտրա-արդիւնաբերական միութեան ընտրութիւնները, որի հետեւանքները տակաւին չեն յայտարարուած, առեւտրա-արդիւնաբերական կազմակերպութիւնները համարում են ապօրինի, անճիշտ, որոնք անցանկալի հետեւանք ունեն առեւտրա-արդիւնաբերական դասակարգի համար նրանց միացման հարցում և նրա մէջ ձգում են միայն անջատումն և քայքայումն։ Այնուհետեւ զեկուցումը նկատում է, որ վրաց առեւտրա-արդիւնաբերական միութիւնը, որի մէջ մտնում են վրաց ազգութեան վաճառականներից աննշան մասը, բոլորովին չէ ճանաչում միացած բոլոր առեւտրա-արդիւնաբերական բնոյթ ունեցող կազմակերպութիւններին, որոնք շատ տարիներ գոյութիւն ունեն Թիֆլիսում և, այդպէսով, ցանկանում է առեւտրա-արդիւնաբերութեան աննշան դասակարգի կամքը դուրս բերել որպէս բոլոր դասակարգի կամք։

Այդ ճանապարհով մշակուած կանոնադրութիւնը չի կարող, ի հարկէ, արտայայտիչ լինել առեւտրա-արդիւնաբերական բոլոր դասակարգի ինքնագործութեան և ինքնակառավարութեան, ինչպէս այդ պահանջում է առեւտրա-արդիւնաբերական պալատի օրէնքը, որպիսին հրատարակուած է ժամանակաւոր կառավարութեան կողմից և տարածուած յարգանքով դէպի առեւտրա-արդիւնաբերական դասակարգի կամքը՝ առանց ազգի խտրութեան։ Այնուհետեւ յիշատակելով օրէնքի բոլոր շեղումները, որպիսին գտնւում է կանոնադրութեան մէջ, և ուշադրութիւն դարձնելով այն հանգամանքի վրայ, որ մինչև իսկ վրաց առեւտրա-արդիւնաբերական միութեան մշակած «հրահանգը» անտես է առնուած ընտրութեանց ժամանակ, զեկուցումը ընտրութեան օրը՝ յունուարի 5-ին, երբ կալանաւորւում էին բոլոր հայերին անկախ նրանց հպատակութիւնից, համարում է անօրէն ընտրութիւններ կատարելու։

Վերջացնելով, յայտնում է թէ տափերին, անկասկած, մօտեցան շատ քիչ քաղաքացիներ, որոնք ընտրական իրաւունք ունէին։

Վերոյիշեալ դատողութիւնների պատճառով առեւտրա-արդիւնաբերական կազմակերպութիւնները խնդրում են նախարարական խորհրդից՝ քանդել կայացած անօրէն ընտրութիւնները և առաջարկել առեւտրա-արդիւնաբերութեան նախարարութեանը՝ պալատը կազմելու ժամանակ նա կանգնի առեւտրա-արդիւնաբերութեան իսկական ինքնակառավարութեան հայեացակէտի վրայ, առանց ազգի խտրութեան և բացառութեան։

Զեկուցման պատճէնը ուղարկուած է բոլոր նախարարութիւններին։

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏ.

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏԻԿ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

—

«Աւազակներ».—Շիլլերի «ողբերգութիւնը» դադարել է իր իսկ մայրենի աշխարհում բեմադրուելուց. չեն ներկայացնում նաև եւրոպական միւս ազգերը, նոյնիսկ մեր հարեւան ռուսական խմբերը, իսկ հայ թատրոնն ամենայն եռանդով իբրաքանչիւր սեզոնի իր պարտքն է համարում փոշիների տակից երեւան հանել այդ ողբը...

Եւ ինչ խօսք, որ մեր դերասանները շատ լաւ գիտեն ողբալ. հարկաւոր է միայն, որ երկը համարուած լինի «ողբերգութիւն»։

Ողբում են ու... եղծում բոլոր աւելի թեներում, լինի աշխոյժ թէ վհատ, լինի ուրախ թէ ողբերգական։

Ահա այստեղ ենք կամենում փնտռել այն յամառ գաղտնիքը, որ չի ուզում տեղի տալ փոշեթաթախ «Աւազակներին»։

Այլ կերպ անհասկանալի է և անհանդուրժելի. ոչ մի «մասնակցութեամբ»-ներ չեն արդարացնում Դերասանական Միութեանը, որովհետեւ գեղարուեստը չէ, որ պիտի յարմարուի իր սպասաւորին, այլ ընդհակառակն։ Այն ինչ՝ այս թատերաշրջանի մենաշնորհն եղել է միայն «մասնակցութեամբ»-ը. բացի այդ՝ կարծէք հայ բեմը լոկ նրա համար է, որպէսզի օտար հեղինակների Յգրուածքները սիննմատոգրաֆային արագութեամբ իրար յետեւից ներկայացնի հասարակութեանը։ Բայց չէ՞ որ թատրոնն առանց իր ինքնուրոյն գրականութեան իրաւունք չունի ապրելու. եթէ չկայ այդ գրականութիւնը՝ պէտք է կնքել բեմի դռները, այլապէս այս ապարէզը չպէտք է նկատել որպէս շահագործման աղբիւր։

Փաստի համար բաւական է յիշատակել, որ հայ ներկայացումները երկրորդ անգամ վերսկսելուց յետոյ ոչ մի ինքնուրոյն պիէս չի բեմադրուել, եթէ այն պատճառաբանութեամբ, թէ մի հայկական պիէսի [illegible] երեք ամիս շարունակ «պատրաստուած»... [illegible] վրայ,

Այո, եթէ այդքան դժուար է՝ Դերասանական Միութիւնը ի հարկէ չէր կարող մի անգամից աւելի բեմ հանել «Սիրոյ զարուն», «Հրաբուխ», «Սարգի ռւսայն», «Զրկեժ» «Պատրանքներ», «Ծանր երազ», «Կայսր», «Վասակ», «Ժառանգութիւն», «Բժիշկ» և այլն, և այլն։ Սա դեռ արտաքին կողմն է. իսկ ինչ երաշխիք, որ վարչութեան մէջ կուտակուած չկան նոր պիէսներ, որոնց «ժամանակ չունեն» կարդալու։ Հապա եթէ թուենք այնպիսի պիէսներ, որոնք նոյն իսկ տպագրուած գրութեան մէջ մնում են դարձեալ անուշադիր, ինչպիսին է Մ. Մանուէլեանի «Կեցցէ կեանքը», որ երկու սեզոնից ի վեր պատրաստ է՝ ապա մեզ արդարացնելու փաստեր այնքան էլ չեն հարկաւորուելու։

Կրկնում ենք, հայ թատրոն ունենալու համար նախ և առաջ պէտք է տաւելութիւն և զարկ տալ ինքնուրոյն գրականութեանը, առանց որի պէտք է ազատ համարուեն այն բոլոր խմբերը, որոնք գիտակցաբար թէ անգիտակցաբար թեքուած են սպասաւորելու օտար էլէմենտներին, վասն զի սրանց ձայնը հեռուից է գալիս և շատ է անուշ...

Գ—է

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԼԵԳԻԱ
Հրատարակիչ՝ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ"-Ի

գրասենեակում վաճառւում է նրա հրատարակութեամբ լոյս տեսած

ԳԷՈՐԳ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

ՁԵՄՍՏՒՈՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ և ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ

ԳԻՐՔԸ

Գինը 50 կոպէկ,

Դիմել գրասենեակ՝ Головинскій пр. № 25. 0—11

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

ԵՒ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Հայերի մէջ առեւտրական կրթութիւն տարածող Կովկասեան ընկերութեան։

Նիկոլայեւսկի № 36։ Կիսամեայ գրրոցի վճարը 75 ռուբ. Ուսանողների 25 ռուբ. ձրի է։ 0—12

ԱՌԵՒՏՐ. ԵՒ ԱՐԴԻՒՆ. ՄԻՆԻՍՏՐ.
ԹԻՖԼԻՍԻ ՍՏՈՒԳԻՉ ՊԱԼԱՏԸ
ՉԱՓՍԵՐԻ ԵՒ ԿՇԻՌՆԵՐԻ

Միխայլովսկի պր. № 117.

Հաղորդում է, որ համաձայն Առևտր. կանոն. 748-րդ և 758-րդ յօդ. բոլոր չափերը և կշիռները պէտք է ունենան իրենց վերայստուգիչ պալատների կնիքը, այդ կնիքներ ոյժ ունեն հինգ տարուայ ժամանակաընթացքում, որի համար խնդրում է բոլոր առևտրական և առևտրա-արդիւնաբերական հիմնարկութիւններին, գէզոնների պահեստների, գործարանների, վագոնների, դրասենեակների, բանկերի և այլն մասնաւոր, ընդհանրական և տէրունական հիմնարկութիւններին ներկայացնել բոլոր կշիռները, կշռաքարերը, սաժէնները, արշինները, հեղուկների չափերը, գինու, սպիրտի, օղու, գարեջրի և կաթի, ջրի տակառները, գարեջրի, օղու և այլն. այսինքն այն բոլոր առարկաները, որոնցով չափւում և կշռւում են, որոնք չունեն կնիք, կամ թէ ունեն մինչև 1915 թ. կնիք, սկզբնական և կրկնողական կնիքներ դնելու համար։ Հակառակ դէպքում կշեռները և չափերը կը վերցուեն վերաքննուելու ժամանակ տէրերից և վերջինները կենթարկուեն քրէական պատասխանատուութեան համաձայն 1916 թ. հրատարակ. պատժագրքի 1175, 1176 և 1399-րդ յօդուածի։ Կշիռները և չափերը ներկայացնւում են ուղիղներ, հակառակ դէպքում չեն կնքւում, իսկ մուծուած կնքավճար չեն վերադարձնում։

Ժամանակ Թիֆլիսի համար 1919 թ.

Փետրուար ամսում 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8-րդ քաղաքամաս.

Ապրիլ ամսում 9, 10, 11 և 12-րդ քաղաքամասերում։

1919 թ. ենթակայ են կնքուելու Քութայիսի, Շորապանի, Սղնախի և Գորու շրջանները. ներքևում յիշուած կէտերում, որտեղ կը լինեն բացուած ժամանակաւոր բաժանմունքներ Ստուգիչ Պալատի, վաճառականները պէտք է ներկայացնեն իրենց չափերը և կշիռները ներքոյ յիշեալ գաւառներից.

Մայիս Յունիս	Քութայիս Սամտրեդ Բաղդադ	Յուլիս Օգոստոս	Սղնախ Ցարսկի Կոլոդցի Վելիսցիխէ Գուրջաանի
Յունիս Յուլիս	Շորապան Ճիաթուրի Բէլոգորի	Սեպտեմբ. Հոկտեմբ.	Գորի Ցխինւալ Քարելի Միխայլով

Մինիստր. յատուկ լիազօր՝ Ի. Ա. Կեպեծեէ
1—1 Վերահսկիչ պալատի՝ Ա. Ռեզվեակով